

Saimaannorppa-aiheinen opetusmateriaalipaketti

päiväkoti- ja alakouluikäisille lapsille

Suomen luonnonsuojeluliitto Etelä-Karjala ry

Laura Blomqvist
Anne Kuhanen

OPETUSPAKETIN SISÄLTÖ

Nestori-säätiöltä saadun rahoituksen turvin on koottu ja valmistettu päiväkotij- ja alakouluikäisille lapsille norppa-aiheisia opetusmateriaaleja, joita niin koulujen ja päiväkotien pedagogien kuin norppakouluttajien on helppo käyttää.

Opetusmateriaali on koostettu leikeistä, peleistä ja muusta sisällöstä, joka aktivoi lapsia monipuolisesti sekä tarjoaa tietoa saimaannorppasta. Tehtävät sisältävät monipuolisesti esimerkiksi liikuntaa, aistiharjoituksia, matematiikkaa, äidinkieltä sekä kädentaitoja. Materiaalien avulla kenen tahansa on helppoa toteuttaa erilaisia norppaan liittyviä tapahtumia, työpajoja, opetustuokioita tms. eri-ikäisille lapsille sisällä tai ulkona. Kaikki materiaalit on helppo tulostaa ja vaikkapa laminoida käyttöä kestäviksi.

Kaikki materiaalit, tehtävät ja leikit on testattu useilla eri-ikäisillä lapsiryhmillä alakouluissa ja päiväkodeissa ja ne ovat osoittautuneet toimiviksi ja hyviksi. Leikkien ja tehtävien ohessa lapset ovat saaneet saimaannorppatietoa monessa eri muodossa. Erilaisille oppijoille tarjoutuu tilaisuus löytää omia vahvuuksiaan käytännönläheisten ja monipuolisten tehtävien avulla. Tehtävät vastaavat lisäksi hyvin varhaiskasvatussuunnitelman sekä peruskoulun opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Alla on tarkemmin esitelty opetusmateriaalipaketin sisältö.

Osallistava norppänäytelmä: Keväinen hetki Saimaalla

Lasten joukosta valitaan näyttelijät (esim. lokki, saari, hirvi, muikkuja). Ohjaaja lukee näytelmää, jossa kaikki näyttelijät vuorotellen esiintyvät ja toimivat näytelmän käsikirjoituksen mukaisesti. Näytelmässä esiintyvät eläimet ja tapahtumat pohjautuvat tosiasioihin, joten näytelmän ohessa lapsille jää mieleen myös eläinten käyttäytymiseen liittyviä asioita. Usein näytelmä on lapsista niin hauska, että he toivovat sitä esitettävän monta kertaa, jotta kaikki halukkaat pääsevät vuorotellen näyttelemään.

Norppa-aistitehtäväkortit

Korttisarjan tehtävissä käytetään eri aisteja ja kunkin tehtävän taustatarina liittyy saimaannorppaan. Taustatarinoissa on erilaista norppatietoa, joka on annosteltu sopivan pieniin paloihin. Tehtäväkortit sopivat hyvin eri-ikäisille lapsille. Korttisarjat on suunniteltu ulkokäyttöön.

Norppaleikkejä sisälle ja ulos

Korttisarjan liikunnalliset leikit sopivat sekä ulkona että sisällä leikittäviksi. Kaikkiin leikkeihin liittyy saimaannorppatietoa. Leikkeihin liittyviä tarvikkeita on hankittu ja/tai valmistettu yhden kappaleet.

Norppamatikkaa

Matikkakorttisarjoja on kaksi; helpompi ja vähän vaikeampi. Kussakin kortissa on yksi matematiikan aihepiiriin kuuluva tehtävä, johon liittyy norppatietoa ja siihen liittyvä tehtävä. Korttisarja on suunniteltu ulkokäyttöön. Kortit sopivat viisivuotiaista lapsista alakoululaisiin.

Osallistava norppanäytelmä: Keväinen hetki Saimaalla

Keväinen hetki Saimaalla

(osallistava näytelmä)

Roolit

- Saari
- Luoto
- Saimaannorppa
- Harmaalokki
- Muikkuja (vähintään kolme)
- Hirvi
- Kuutti

Kukin rooli on lihavoitu tekstiin, sen esiintyessä näytelmässä ensimmäistä kertaa.

Oli lämmin ja aurinkoinen toukokuun päivä. Pieni **saari** kylpi auringonvalossa keskellä Saimaan selkää. Saaren vieressä oli lämmin ja tasainen **kiviluoto**. Maisema oli rauhallinen ja tyyni. Äkkiä luodolle nousi kookas **saimaannorppa**. Se oli norppapappa, joka oli elellyt Saimaassa jo yli kaksikymmentä vuotta. Norppapappa paistatteli kivellä ja rapsutteli välillä itseään sieltä täältä. Sillä oli karvanvaihto aika ja rapsuttelu tuntui mukavalta ja irrotteli vanhaa karvaa uuden tieltä. Luodolla makoillessaan norppapappa näki taivaalla luotoa lähestyvän **harmaalokin**. Harmaalokki nautiskeli myös kauniista päivästä ja tähyili samalla, josko vedessä näkyisi sopivia kalasaaliita. Tuolla näkyikin pieni **muikkuparvi**, jota kohti lokki kaarsi. Se huusi ”klioo, klioo”, syöksyi vettä kohti ja nappasi ketterästi yhden muikun nokkaansa. Lokki laskeutui norppapapan viereen luodolle ja nielaisi saaliinsa. Harmaalokkikin oli jo melko iäkäs – kaksikymmentä vuotias - ja yhdessä norppapapan kanssa ne nauttivat tästä kauniista toukokuun päivästä.

Silloin läheisestä saaresta kuului kovaa rytinää ja norppa sekä lokki kääntyivät katsomaan, mitä oikein oli tekeillä. Saaren rantaan ilmestyi metsästä pitkäjalkainen ja komeasarvinen **hirvi**, joka asteli muitta mutkitta veteen ja lähti uimaan luodon ohi kohti kaukaisempia saaria. Hirvi näytti uivan oikein ketterästi ja mielellään, mikä vähän ihmetytti norppaa ja lokia. Hirven jalat eivät niiden mielestä näyttäneet ollenkaan uimiseen sopivilta; heillä molemmilla oli sentään räpylän muotoiset jalat, jotka olivat niiden mielestä paljon sopivammat vedessä liikkumiseen.

Hirven kadottua horisonttiin lokki ja norppapappa jatkoivat nuokkumistaan luodolla. Tällä kertaa rauha rikkoutui valtavaan veden läiskytykseen ja ilakointiin. Melun lähteeksi osoitautui **kuutti**, joka oli vasta kolmen kuukauden ikäinen. Se sukelteli luodon ympärillä, ui välillä selällään ja selvästi nautti uimataidostaan. Norppapappa ja lokki katsoivat, kun kuutti ui heidän ympärillään ja päättivät itsekkin lähteä liikkeelle, nälkä alkoi jo kurnia niiden vatsissa. Norppapappa sukelsi sulavasti veteen ja lokki nousi siivilleen. Kaikki kolme katosivat pian näkyvistä, kukin eri suuntaan.

Luodolla oli taas hiljaista ja rauhallista.

Norppa-aistitehtäväkortit

1.

Karvanvaihdon aikaan toukokuussa Saimaannorpat viihtyvät rantakivillä ja luodoilla kuivattelemassa turkkiaan. Norpilla on yleensä omat suosikkipaikkansa, joilla ne loikoilevat kevästä toiseen.

Etsi läheltä itsellesi mieluinen loikoilu paikka. Loikoile siellä muutama minuutti ja nauti luonnonrauhasta. Tutki lepopaikan ympäristöä kuuntelemalla, nuuhkimalla, tunnustelemalla ja katselemalla.

2.

Vanha norppa saattaa olla jo lähes sokea. Se kuitenkin pystyy elämään vedessä ilman näköaistiakin. Se paikantaa kalat haju- ja viiksiaistimuksellaan ja imaisee saaliin suuhunsa.

Valitse itsellesi noin kymmenen askelen pituinen tasainen reitti, jonka kuljet ensin silmät auki pariin kertaan. Kulje sen jälkeen silmät suljettuina. Miltä tuntui?

3.

Saimaannorpan poikaset eli kuutit ovat väriltään tuhkanharmaita ja aikuisten saimaannorppien väritys vaihtelee vaaleasta ja punaruskeasta miltei mustaan.

Etsi luonnosta mahdollisimman monta sävyä edellä kuvattuja värejä. Valitse keräämistäsi väreistä sellainen, jonka värinen norppa olisi mielestäsi kaikkein kaunein.

4.

Saimaannorpan hajuaisti on sen vahvin aisti. Se haistaa esimerkiksi ihmisen yleensä paljon aikaisemmin kuin ihminen huomaa norpan.

Etsi itsellesi rauhallinen paikka ja nuuski ympäristöä tarkasti. Tuoksuuko ilma joltakin? Entä onko lähelläsi tuoksuvia puita tai kasveja? Miltä maa tuoksuu?

5.

Saimaannorpalla on hyvä kuulo myös veden alla. Makoillessaan keväällä karvaa vaihtamassa, kuulee saimaannorppa lintujen laulua.

Sulje silmäsi ja kuuntele havaitsetko linnunlaulua. Osaatko matkia sitä? Montako erilaista laulua kuulet? Ovatko linnut mielestäsi lähellä vai kaukana?

6.

Saimaannorppanaaras synnyttää helmi-maaliskuun vaihteessa yleensä yhden poikasen eli kuutin lumikinokseen kaivamaansa lumiluolaan. Lumi antaa suojaa vastasyntyneelle poikalle.

Kaiva lumikinokseen norpan pesäkolon näköinen luola. Pesään voi muotoilla lumesta norpan ja kuutin. Jos on kesä, etsi luonnosta pesämäinen paikka ja koikeile, miltä siellä tuntuu köllöttää.

7.

Jokaisella saimaannorpalla on yksilöllinen kiehkurakuviointi turkissaan. Norppia voidaankin tunnistaa niiden kiehkurakuvioiden perusteella.

Löydätkö luonnosta esineitä, jotka ovat melkein samanlaisia, mutta niissä on ihan pieniä eroja toisiinsa nähden. Esimerkiksi pienet kivet voivat näyttää samanlaisilta, mutta tarkemmin katsottuna niiden pinnat ovatkin vähän erilaisia kuin toisilla kivillä.

8.

Saimaassa ja sen rannoilla on valitettavasti ihmisten heittämiä roskia, jotka voivat olla hyvin haitallisia vedessä ja rannoilla eläville eläimille. Ne voivat esimerkiksi syödä muovia tai juuttua roskiin kiinni.

Onko tällä paikalla siistiä vai löytyykö roskia. Miltä luonnon roskaaminen sinusta tuntuu? Miksi joku heittää roskia luontoon?

9.

Saimaannorpan virtaviivainen ruumis sopii uimiseen ja sukeltamiseen erittäin hyvin. Norpalla on lempeät ja isot silmät sekä tuuheat tuntokarvat kuonon ja silmien ympärillä.

Rakenna lumesta, kivistä tai muista luonnonmateriaaleista norppapatsas. Se voi olla kooltaan sellainen kuin itse haluat.

10.

Saimaannorpat sekä niiden talvipesät ja lepokivet ovat rauhoitettuja eli niitä ei saa vahingoittaa tai häiritä.

Mieti tiedätkö muita rauhoitettuja eläin- tai kasvilajeja tai muita asioita? Mitä luonnon aarteita sinun mielestäsi pitäisi olla rauhoitettu?

Norppaleikkejä sisälle ja ulos

MUIKKURALLI

Tarvikkeet: 50 merkkikartiota, 30 muikkulappua (takapuoli valkoinen), 20 valkoista lappua

Leikkijöitä: 2 – 5 lasta tai joukkuetta

Peliaika: pelaajien iästä riippuen joitakin minuutteja

Tavoite: Kerätä mahdollisimman monta muikkua itselle tai joukkueelle

50 merkkikartiota asetetaan maahan noin 1,5 metrin välein toisistaan. Jokaisen kartion alle laitetaan joko muikun kuva (kuvapuoli alaspäin) tai valkoinen lappu. Leikkijät ovat norppia. He asettuvat aluksi leikkialueen ulkorajoille. Ohjaajan antamasta aloitusmerkistä leikkijät lähtevät kääntämään kartioita ympäri keräten samalla lapun kartion alta mukaansa. Mikäli pelataan joukkueina, käy jokaisen jonon ensimmäinen ensin kääntämässä yhden kartion ja ottamassa lapun sen alta. Sen jälkeen he juoksevat päästämään joukkueistaan seuraavat norpat etsimään muikkuja. Kun kaikki kartiot on käännetty ympäri ja jätetty ylösalaisin, lasketaan jokaisen leikkijän tai joukkueen muikkusaalis.

MUIKUNRYÖSTÖ

Tarvikkeet: pitkä köysi tai merkkikartioita, laminoituja muikkulappuja

Leikkijöitä: vähintään 6

Peliaika: valinnainen, suositus 3 minuuttia

Tavoite: yrittää saada omalle joukkueelle enemmän muikkuja kuin vastapuolella on

Maahan merkitään 5 – 10 metrin viiva esim. köydellä tai merkkikartioilla. Leikkijät jaetaan kahteen norppajoukkueeseen, jotka asettuvat seisomaan viivan molempiin päihin. Kummallekin joukkueelle annetaan 30 muikun kuvaa. Muikut asetetaan maahan muikkuvarastoksi. Viivan pituuteen ja muikun kuvien määrään vaikuttavat leikkijöiden määrä ja ikä. Leikin tavoitteena on saada ryöstettyä toiselta joukkueelta muikkuja omaan muikkuvarastoon. Kulkusuunta on aina viivan oikealta puolelta. Ohjaajan antamasta lähtömerkistä joukkueet lähtevät viivan oikealta puolelta juosten kohti toisen joukkueen muikkuja. Toisen norppajoukkueen pesästä saa ottaa yhden muikun kerrallaan ja se vieään oman pesän muikkuvarastoon. Pelaaja saa lähteä heti uudelle kierrokselle. Leikki jatkuu, kunnes ohjaaja antaa merkin leikin lopetukseksi. Sopiva peliaika on noin 3 minuuttia. Lopuksi molemmat joukkueet laskevat muikkusaaliinsa. Lisääntyivätkö muikut varastossa vai eivät?

KATISKAT VASTAAN VERKOT

Tarvikkeet: 50 merkkikartiota

Leikkijöitä: vähintään 6

Peliaika: valinnainen, suositus 1 -5 minuuttia

Tavoite: yrittää kääntää kalastusvälineet eli kartiot oman joukkueen mukaisiksi

Isolle alueelle laitetaan 25 kpl kartioita oikeinpäin katiskoiksi ja 25 kpl kartioita ylösalaisin kalaverkoiksi. Kartiot laitetaan vähintään parin metrin etäisyydelle toisistaan. Leikkijät jaetaan kahteen ryhmään katiskakalastajiksi ja verkkokalastajiksi. Ohjaajan antamasta aloitusmerkistä lähtevät katiskakalastajat kääntämään verkkokartioita katiskoiksi ja verkkokalastajat puolestaan kääntävät katiskakartioita verkoiksi. Ohjaajan antamasta merkistä peli pysäytetään ja lasketaan kumpia on enemmän, katiskoita vai verkkoja. Pelissä voi kokeilla erilaisia aikoja, kuten minuutti, kaksi minuuttia ja kolme minuuttia.

MUIKUT UIMAAN

Tarvikkeet: vähintään 8 kpl merkkikartioita, jos pelikenttä merkitään niillä

Leikkijöitä: vähintään 7

Peliaika: riippuu lasten lukumäärästä

Tavoite: norpat yrittävät saada kaikki muikut kiinni ja kuljettaa heidät omiin pesiinsä

Merkitään maahan/lattiaan piirtämällä tai kartioilla suorakulmion muotoinen iso leikkialue, joka esittää Saimaata. Pitkien sivujen puoliväliin piirretään pieni puoliympyrä norppien pesiksi. Valitaan leikkijöiden joukosta kaksi norppaa, jotka menevät valmiiksi kumpikin omaan pesäänsä. Loput leikkijät ovat muikkuja ja asettuvat pelialueen lyhyemmälle sivulle seisomaan. Ohjaajan huudosta ”MUIKUT UIMAAN” muikut lähtevät juoksemaan vastapäistä lyhyttä sivua kohti. Samalla norpat lähtevät ottamaan muikkuja kiinni. Norpan saadessa muikun kiinni, vie norppa muikun pesäänsä asti ja lähtee vasta sitten ottamaan seuraavaa muikkua kiinni. Muikut jotka selvisivät vastapäiselle viivalle, jäävät odottamaan uutta ”MUIKUT UIMAAN” huutoa. Vain norpat ottavat kiinni, kiinni saadut muikut odottavat pesässä. Leikki päättyy, kun kaikki muikut on saatu kiinni. Leikin voittaa norppa, jolla on eniten muikkuja pesässään. Pelissä on tärkeää muistuttaa norppia kohtelemaan muikkuja hellästi. 😊

NORPAT AALLOKOSSA

Tarvikkeet: sormivirkattua triכוןauhaa, ontelokudetta tai muuta pehmeää narua (noin 5-7 metriä)

Leikkijöitä: kaksi aikuista ja vähintään muutama lapsi

Peliaika: sovittavissa, voi pelata pudotuspelinä

Tavoite: norpat väistävät Saimaan aaltoa sukeltamalla sen yli tai ali

Rajataan leikkialueeksi suorakaiteen muotoinen tasainen alue, joka esittää Saimaata.

Leikkijät eli norpat asettuvat Saimaaseen ja ottavat niin reilun tilan itselleen, että eivät osu kädet levitettyinä vieruskaveriin. Kolareiden välttämiseksi on tärkeää, että leikkijät eivät liiku leikin aikana eteen- eikä taaksepäin. Aikuiset asettuvat toiseen päähän pelikenttää ja he pitävät välissään aaltoa eli pitkää narua. Aalto pyritään pitämään mahdollisimman kireällä, jotta lasten on helpompaa väistää sitä. Aalto lähtee kulkemaan Saimaan toiseen päähän siten, että aikuiset kulkevat Saimaan laitoja pitkin. Aikuiset päättävät aallon vauhdin ja korkeuden, mutta ne eivät saa muuttua matkan aikana. Aalto voi myös olla vinossa. Välillä se voi olla nopea ja välillä hidas. Norpat joko hyppäävät aallon yli tai sukeltavat sen ali, kuitenkin omalla paikallaan pysyen. Heti kun aalto on mennyt ohi, norpat kääntyvät ympäri ja katsovat millä korkeudella ja vauhdilla aalto tulee takaisin päin. Peliä voi lämmittelyn jälkeen pelata pudotuspelinä, jolloin norppa tippuu pois pelistä aallon osumasta.

KUUTIT JA KETUT -HIPPA

Tarvikkeet: 2 - 3 pehmonorppaa

Leikkijöitä: vähintään 6

Peliaika: tilanteen mukaan

Tavoite: Kuutit yrittävät päästä karkuun kettuja ja ketut puolestaan yrittävät ottaa kuutteja kiinni

Osallistujat muodostavat ohjaajan perään jonon. Jono talloo lumihankeen laajan polkuverkoston sekä muutaman turvapesän, missä voi levähtää etukäteen sovitun ajan. Valitaan leikkijöistä kaksi tai kolme kuuttia ja heille annetaan pehmokuutit syliin. Leikissä kuutit ovat eksyneet jäälle, eivätkä löydä avantoa takaisin veteen. Muut leikkijät ovat kettuja, jotka ovat haistaneet kuutit. Annetaan kuuteille kymmenen sekunnin etumatka. Ketut lähtevät perään. Liikutaan vain tallotulla polkuverkostolla. Kuutin kiinni saajasta tulee uusi kuutti ja kuutista kettu. Muistetaan antaa taas 10 laskien etumatkaa uusille kuuteille. Pehmokuutit leikkijöiden käsissä auttavat tietämään ketä pitää ottaa kiinni.

MUIKUT PESÄÄN POKS!

Tarvikkeet: 50-60 kpl laminoituja muikun kuvia (tai käpyjä, keppejä tms., jotka kuvastavat muikkuja)

Leikkijöitä: vähintään 10

Peliaika: riippuu pelaajien ja muikkujen määrästä

Tavoite: Norppaperheet keräävät itselleen muikkuja varoen samalla joutumasta kalaverkkoon.

Tehdään jono ohjaajan perään ja tallotaan halkaisijaltaan noin 3-4 metrin kokoinen ympyrä. Lisäksi tallataan ympyrän keskellä pieni alue ruokavarastoksi ja neljä polkua, jotka johtavat ruokavarastolta noin metrin verran ympyrän ulkopuolelle. Polkujen päihin tallataan norpan pesät. Muikut asetetaan keskellä olevaan ruokavarastoon. Leikkijöistä valitaan yksi tai kaksi kalaverkoiksi ja loput leikkijät muodostavat neljä norppaperhettä. Norppien tehtävänä on hakea ympyrän keskeltä muikkuja omaan pesään. Norpat kulkevat polkuja pitkin. Kalaverkot puolestaan kulkevat vain ympyrää pitkin ja ne yrittävät napata norppia kiinni niiden muikunhakumatkalla. Kun norppa jää kiinni, tekee se oman pesän perukoilla ennalta sovitun määrän kyykkyhyppyjä tai x-hyppyjä ja saa sen jälkeen taas osallistua muikunpyyntiin. Muikkujen loputtua ympyrän keskeltä lasketaan mikä joukkue on poksauttanut itselleen eniten muikkuja pesäänsä.

MUOVIT POIS VEDESTÄ

Tarvikkeet: kahden värisiä häntäpalloja 25-30 kumpaakin väriä sekä 10 metriä pitkä köysi tai merkkikartioita välirajan merkitsemiseksi

Leikkijöitä: vähintään 8

Peliaika: 2 – 3 minuuttia

Tavoite: Heittää omalta puolelta mahdollisimman monta muoviroskaa toiselle puolelle

Häntäpallot kuvastavat vesistöissä olevaa muovia, jota ihmisten toimesta on sinne joutunut. Toinen joukkueista on ihmisjoukkue, jotka heittävät muovia veteen ja toinen joukkue norppajoukko, jotka heittävät roskia takaisin ihmisille.

Pelialue jaetaan köydellä tai kartioilla kahteen osaan. Joukkueet asettuvat omille puolilleen ja laittavat oman väriset häntäpallonsa maahan kasaan. Ohjaajan antamasta merkistä joukkueet alkavat viskoa häntäpalloja toisen joukkueen puolelle. Pelaajalla saa olla käsissään vain yksi häntäpallo kerrallaan ja toisia päin ei saa heittää tahallisesti. Peli loppuu ohjaajan merkistä, jonka jälkeen ei enää saa heittää yhtään häntäpalloa. Lopuksi omalta puolelta löytyvät häntäpallot kasataan ja lasketaan. Joukkueet vaihtavat tämän jälkeen puolia, tasaavat pallot ja pelaavat uudelleen. Pienikin tuuli vaikuttaa lopputulokseen tehokkaasti. 😊

KUUTIN SUKELLUS

Tarvikkeet: vedenalaista tunnelmaa luovaa musiikkia, (esim. Akvaario teoksesta C. Saint-Saëns, Eläinten karnevaali)

Leikkijöitä: ei vähimmäismäärää

Peliaika: tilanteen mukaan

Tavoite: Lapset eläytyvät kuuttien elämään uimalla oman mielikuvituksen mukaan musiikin tahdissa.

Määritellään leikkialueen keskelle pesäalue, jonne leikkijät aluksi kokoontuvat. Kaikki leikkijät ovat kuutteja. Musiikin alkaessa kuutit lähtevät sukeltamaan pesästä ja voivat tehdä itse keksimiään uimaliikkeitä. Vähän ajan päästä ohjaaja katkaisee musiikin, jolloin kuutteja alkaa nukuttaa ja he vaipuvat lattialle nukkumaan. Kun musiikki jatkuu, kuutit heräävät ja jatkavat sukeltamista. Kunkin kuutin pitää aina unien välillä käydä pesäalueella haukkaamassa happea, minkä jälkeen sukeltamista voi jatkaa.

Leikki loppuu, kun musiikki loppuu.

Norppamatikkaa pienille lapsille

1.

VE-DES-SÄ UI VII-SI PIEN-TÄ MUIK-KU-A. MON-TA-KO MUIK-KU-A JÄÄ JÄL-JEL-LE, JOS NORP-PA SYÖ NIIS-TÄ KAK-SI? TEE TEH-TÄ-VÄ KÄ-PY-JEN TAI KI-VI-EN A-VUL-LA.

2.

MON-TA-KO RÄ-PY-LÄÄ YH-DEL-LÄ NOR-PAL-LA ON? EN-TÄ MON-TA-KO RÄ-PY-LÄÄ ON KAH-DEL-LA NOR-PAL-LA YH-TEEN-SÄ?

3.

KOL-ME NORP-PAA UI SAI-MAAN SE-
LÄL-LÄ. E-RÄÄN NIE-MEN TA-KAA
MU-KAAN LIIT-TYI YK-SI NORP-PA.
MON-TA-KO NORP-PAA SAI-MAAN
SE-LÄL-LÄ UI YH-TEEN-SÄ?

4.

NII-NA NOR-PAL-LA ON KUU-SI PIEN-
TÄ AH-VEN-TA JA SEN YS-TÄ-VÄL-LÄ
KAK-SI AH-VEN-TA. MON-TA-KO AH-
VEN-TA NII-NAL-LA JA SEN YS-TÄ-VÄL-
LÄ ON YH-TEEN-SÄ?

5.

SAI-MAAN-NOR-PAN MIE-LI-RUO-
KAA O-VAT NOIN KYM-ME-NEN SEN-
TIN KO-KOI-SET PIK-KU-KA-LAT, KU-
TEN MUIK-KU, SÄR-KI JA AH-VEN. ET-
SI KEP-PI, JO-KA ON SI-NUN MIE-LES-
TÄ-SI NOIN KYM-ME-NEN SEN-TIN
MIT-TAI-NEN. TAR-KIS-TA O-PET-TA-
JAN A-VUL-LA.

6.

MA-KAA SE-LÄL-LÄ-SI JA PYY-DÄ KA-
VE-RI-A PIIR-TÄ-MÄÄN MAA-HAN SI-
NUN PI-TUU-TE-SI. NOU-SE SIT-TEN Y-
LÖS JA MIT-TAA KUIN-KA PIT-KÄ O-
LET. KY-SY AI-KUI-SEL-TA, OLET-KO PI-
DEM-PI KUIN AI-KUI-NEN NORP-PA.

7.

SAI-MAAN-NORP-PA ON AI-KUI-NEN
4 – 6 VUO-DEN I-KÄI-SE-NÄ. JOS SI-NÄ
O-LI-SIT NORP-PA, O-LI-SIT-KO JO AI-
KUI-NEN?

8.

RA-KEN-NA LÖY-TÄ-MIS-TÄ-SI LUON-
NON-MA-TE-RI-AA-LEIS-TA SAI-
MAAN-NORP-PA JA KEK-SI SIL-LE NI-
MI. VOIT RA-KEN-TAA MYÖS PIK-KU-
KA-LO-JA NOR-PAL-LE.

9.

KUUT-TI PAI-NAA SYN-TY-ES-SÄÄN 4-5 KI-LO-A. O-LET-KO SI-NÄ KE-VY-EM-PI VAI PAI-NA-VAM-PI? EN-TÄ TIE-DÄT-KÖ PAL-JON-KO YK-SI TÄY-SI MAI-TO-PURK-KI PAI-NAA?

10.

JO-KAI-SEN SAI-MAAN-NOR-PAN TUR-KIS-SA ON E-RI-LAI-SET KIEH-KU-RA-KU-VI-OT, JOIS-TA NE VOI-DAAN TUN-NIS-TAA. ET-SI LUON-NOS-TA KAK-SI PE-RU-NAN KO-KOIS-TA KI-VEÄ JA TUT-KI MI-KÄ NIIS-SÄ ON E-RI-LAIS-TA.

Norppamatikkaa isommille lapsille

Tehtäväkorttien suoritukseen mukaan:

- kahden metrin mittoja
- minuutin tiimalasi tai sekuntikello

1.

Aikuisen saimaannorpan pituus on noin 130 - 145 senttimetriä. Aikuisen norpan paino on 50 - 90 kiloa. Paino vaihtelee vuoden mittaan siten, että syksyllä se syö varastoon ja painaa eniten. Keväällä se puolestaan paastoo.

Etsi esim. maahan tippuneita käpyjä, kiviä tai keppejä. Tee niistä maahan sen pituinen jono, minkä pituiseksi arvioit aikuisen norpan. Pyydä ohjaajalta mitta tarkistusta varten.

2.

Saimaannorpan poikasta kutsutaan kuutiksi. Kuutti painaa syntyessään noin 4 – 5 kiloa eli isokokoisen ihmisvauvan verran. Keväällä kuutin paino kasvaa jo noin kahteenkymmeneen kiloon.

Katsele ympärillesi. Näetkö jotain minkä arvelisit olevan kuutin painoinen? Jaksatko nostaa sitä? Entä löydätkö jotakin yhden kilon painoista? (Huom. yksi täysi maitopurkki painaa yhden kilon.)

3.

Saimaannorppa on taitava sukeltaja. Se voi olla jopa 20 minuuttia sukelluksissa, minkä jälkeen sen on tultava pintaan hengittämään. Se viettää elämästään 60 - 80 % veden alla.

Pullista posket oikein pyöreiksi norpan poskiksi ja mene kyykkyyhyn. Nouse ylös, kun arvioit olleesi kyykyssä yhden minuutin ajan. Kaveri tai ohjaaja ottaa aikaa kellolla tai minuutin tiimalasilla. Kokeile vielä, osaatko arvioida, kuinka pitkä aika on kaksi minuuttia.

4.

Saimaannorppa on aikuinen noin 4 – 6 vuoden iässä. Sen keskimääräinen elinikä on noin 20 vuotta, mutta hyvällä onnella norppa voi elää jopa 30- vuotiaaksi.

Etsi maasta 20 käpyä, keppiä tai kiveä. Jaa ne viiden ryhmiin. Montako ryhmää muodostui? Etsi vielä 10 käpyä lisää ja jaa kaikki 30 käpyä viiden kävyn ryhmiin. Montako ryhmää nyt muodostui? Millaisia kertolaskuja tehtävästä muodostuu?

5.

Saimaannorppa syö yhden vuorokauden aikana 2 – 3 kiloa kalaa. Tosin keväällä karvanlähdön aikaan se paastoo. Norpan suosikkeja ovat alle 10 sentin pituiset pikkukalat, kuten muikku, ahven, särki ja kuore.

Etsi ympäriltäsi kymmenen kappaletta noin kymmenen sentin mittaisia pitkulaisia luonnonesineitä, jotka esittävät kaloja. Tee kaloista jono ja tarkista mitan avulla kuinka pitkä siitä tuli. Kuinka pitkä siitä olisi pitänyt tulla, jos kaikki pikkukalat olisivat kymmenen sentin pituisia?

6.

Saimaannorppia oli v. 2018 melkein 400. Tavoitteena on, että Saimaassa on jonnain päivänä noin tuhat norppaa. Jokaisella saimaannorpalla on karvapeitteeseen yksilöllinen ja omanlaisensa kiehkuraiskuvio samoin kuin jokaisella ihmisellä on omanlaisensa sormenjälki.

Etsi kaksi mahdollisimman samanlaista noin perunan kokoista kiveä. Vertaile niitä ja etsi miten voit erottaa ne toisistaan. Pohdi sitten 3-5 oppilaan ryhmässä, mikä teissä kaikissa on samanlaista. Keksittekö 10 asiaa?

7.

Norpan suosikkiruokaa ovat noin kymmensenttiset, parvessa liikkuvat kalat, kuten ahvenet, särjet, muikut ja kuoreet. Aikuinen norppa syö vuoden aikana noin tuhat kiloa kalaa!

Jos saimaannorppa söisi jokaisena vuoden päivänä tasan yhden kilon kalaa, montako kiloa kalaa se söisi vuoden aikana yhteensä? Entä paljonko olisi vuoden saalis, jos se söisi tasan kaksi kiloa päivässä?

8.

Osa hylkeistä on laumaeläimiä, mutta saimaannorppa on yksineläjä. Keväällä karvanvaihtoaikaan ne kuitenkin saattavat viettää aika 4 – 5 norpan porukoissa.

Kerää niin monta luonnonesinettä, kuin teidän luokallanne on oppilaita. Jaa luonnonesineet ensin 4 esineen ryhmiin. Montako sait? Jaa ne sitten 5 esineen ryhmiin. Montako ryhmää nyt tuli? Jäikö esineitä yli?

9.

Saimaannorppa sukeltaa taidokkaasti etu- ja takaräpylöidensä avulla; eturäpylöillä se kauhoo tehokkaasti vettä ja takaräpylää käyttää välillä kuin kalanpyrstöä. Lisäksi norppa käyttää räpylöitä mm. itsensä raaputteluun sekä jään läpi kaivautumiseen.

Jos yhdellä norpalla on neljä räpylää, niin montako räpylää on viidellä norpalla yhteensä? Entä kahdeksalla norpalla?

10.

Naarasnorppa synnyttää kuutin helmi-maaliskuussa lumiluolaan, jonka se on aiemmin kaivanut. Lumipesä antaa vastasyntyneelle kuutille suojaa kylmää ja petoja vastaan. Pesää ei näe ulospäin, koska norppa kaivautuu sinne jään läpi käyttäen apuna eturäpylöiden kynsiä.

Tehkää taulukko kuukausista ja merkittävä vuorotellen oma syntymäkuukausi esimerkiksi kävyllä tai kivellä taulukkoon. Katsokaa lopuksi, missä kuussa on synnytty eniten.

11.

Helmi-maaliskuussa syntyneet kuutit tekevät toukokuussa jo 15 kilometrin uimalenkkejä ja kesäkuussa lenkit voivat olla yli 20 kilometrin pituisia.

Jos uisit kesälomalla viisi 20 kilometrin lenkkiä, paljonko uisit yhteensä? Entä paljonko uimakilometrejä kertyisi yhteensä, jos tekisit kolme 15 kilometrin lenkkiä?

12.

Aikuinen norppa ui vuoden aikana noin 10 000 kilometriä. Uimavauhti on noin 1-2 metriä sekunnissa. Uimavauhti on suunnilleen sama kuin ihmisellä, mutta norppa jaksaa uida paljon ihmistä kauemmin.

Maapallon ympärysmitta on 40 000 kilometriä. Kuinka monen vuoden aikana norppa pääsisi uimalla maapallon ympäri?